

Мокієнко Д.О.

студентка,

Національний університет біоресурсів і природокористування

ФІЛОСОФІЯ ЕПОХИ ПРОСВІТНИЦТВА

Метою даної роботи є дослідження історії виникнення Просвітництва як течії та літературної епохи. Визначити характерні риси притаманні для представників даного періоду та головні ідеї філософів-просвітників.

Віра у необмежені можливості науки і людського розуму народжує переконаність у тому, що все зло, яке існує в суспільстві, походить від варварства і неосвіченості людей. А тому слід поширювати освіту, навчати людей основам усіх наук, і лише тоді у суспільстві запанує лад і спокій. Ця суспільно-політична ідея називається ідеєю Просвітництва.

У XVIII ст. ідея Просвітництва об'єднала навколо себе багато провідних інтелектуалів того часу. Адже наукове знання, яке у попередні століття було обмежене вузьким колом науковців, стало значно поширеним. У 1751-1780 рр. друком вийшла знаменита енциклопедія Нового часу, що мала назву «Енциклопедія, або тлумачний словник наук, мистецтв і ремесел», яка складалася з 35 томів, у тому числі 12 томів ілюстрацій, та налічувала 60 тисяч статей. До видання енциклопедії долучилися провідні філософи й учені, такі як Вольтер, Кондиль'як, Жан-Жак Руссо, Дені Дідро, Жан Д'Аламбер, Жюльєн Ліметрі, Клод Гельвецій, Шарль Монтеск'є, Поль Гольбах. Саме ці філософи та інші мислителі намагались у теорії та на практиці реалізувати ідею просвітництва. Енциклопедисти, як називали цих учених і мислителів, вірили, що поширення знань буде сприяти прогресу та звільнить людей від забобонів і тиранії [3, с. 4].

Головна ідея течії полягала у тому, що кожна людина повинна мати мужність користуватися власним розумом та удосконалювати його, оскільки саме він є запорукою добра, щастя і ладу в суспільстві. Позбавитися від зла та негараздів можна шляхом просвітницької діяльності, поширенням освіченості серед якомога більшої кількості людей. На думку мислителів, тільки розумна, освічена людина буде прагнути до добра, а зло, яке існує в суспільстві, походить від варварства і неосвіченості.

На основі знань просвітництва можна створити ідеального, освіченого правителя, який міг би силою влади і авторитетом знань влаштувати досконале суспільство, яке відповідало б природі людині [5, с. 412].

Філософи епохи Просвітництва наголошують на тому, що «мужність керуватись розумом» означає сміливе пізнання природи на основі критичного наукового дослідження, тобто розум просвітників ґрунтується на досвіді та наукових знаннях [1, с. 56].

Головним фактом є те, що ідею просвітництва філософи намагались реалізувати на практиці. Всім відома книга «Еміль, або про виховання», в якій Жан-Жак Руссо викладає просвітницьку модель формування людини на основі її, так званого, «природного стану» [1, с. 58].

Ідеї просвітництва дали поштовх до оновлення та удосконалення освіти. В цей час по всій Європі збільшується кількість виданих книг, трактатів, есеїв. Саама епоха Просвітництва принесла з собою свободу слова, більшість людей прагне до саморозвитку, покращення умов життя, як духовного так і фізичного.

Просвітництво прийнято вважати світським рухом. Серед мислителів просвітництва були як прихильники деїзму, так і прихильники алеїзму. Для філософів просвітництва деїзм – світська, раціональна релігійність, поєднана зі світською мораллю. Повна протилежність атеїзму – невизнання Бога і релігії.

Характерними рисами всього Просвітництва була боротьба з релігією і церквою. Це пов'язано з критикою абсолютизму, що спирався на авторитет церкви. У добу Просвітництва будь-яка критика наявного суспільного порядку повинна була починатися з протистоянню релігії, бо церква освячувала суспільну ієрархію, засуджувала протест проти існуючого ладу.

Для доби Просвітництва є властивим оптимізм. Саме він відображував настрої молодого капіталістичного суспільства. Батьківщиною просвітництва вважають Англію, де почав розвиватися капіталізм [2, с. 320].

Загальним філософським фоном епохи Просвітництва був сенсуалізм, ідея природного права, рівності людей, релігійної толерантності. У побудові соціальних концепцій просвітники виходили з природи поодинокі людської особи. Важливою темою, що теж вимальовувала особливості філософських роздумів XVIII ст. було співвідношення випадковості й необхідності, фаталізму й свободи волі.

Але ідея змінити світ за допомогою просвітницької діяльності виявилась утопічною. Французька революція 1792 р., Робесп'єр, що потопив Париж у крові, яacobінський терор і гільйотина стали «холодним душем» для Просвітників. Розуму й освіченості виявилось замало, щоб подолати глибоко вкорінену в людську природу жорстокість. Просвітницькі ідеї та плани не виправдали себе, а світові війни XX ст. остаточно довели, що освіти недостатньо для того, щоб подолати варварство та нетерпимість [4, С.430].

Список використаних джерел:

1. Веллер М.К. Всеобщая теория всего. – 2006. – С. 77.
2. Длугач Т. Б. Философия Просвещения – 2002. – С. 560.
3. Иванов Л.П. Энциклопедия // Просвещение – № 5 – 1997. – С. 4-6.
4. Киричок О.Б. Філософія – Полтава. – Полтава. – 2010 – С. 570.
5. Кривуля О.М. Філософія: Навчальний посібник. – Харків. – 1999. – С. 630.